

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

KA2 STRATEGIC PARTNERSHIP PROJECT n°2019-1-LT01-KA201-060726

Citizen in 31 hours

Pilsonis 31 stundā

NEVIENLĪDZĪBA

Mācību resursi

Izdevums *Pilsonis 31 stundā* ir metodisks līdzeklis ekonomikas, pilsoniskās izglītības un ētikas mācību satura apguvei starpdisciplinārā pieejā, kas izstrādāti Erasmus+ KA2 projekta *Citizen in 31 hours* ietvaros. Projekta materiāli sastāv no 10 tematiem: nevienlīdzība, nabadzība, migrācija, piesārņojums, patērētājsabiedrība, sociālie tīkli, mākslīgais intelekts, viltus ziņas, darbs, veselība. Katrā tematā ir trīs nodarbības. Katrā nodarbībā tiek aplūkota konkrēta apakštēma, kas atspoguļo personīgo vai kopienas, vai globālo perspektīvu. Katra no šīm perspektīvām ietver ekonomiskos, pilsoniskos un ētiskos aspektus.

1. NODARBĪBA

Temats: Nevienlīdzība

Problēma: Vai esi atšķirīgs vai esi līmenī?

EKONOMIKA: nevienlīdzība, konkurence

ĒTIKA: identitāte

PILSONĪBA: vienlīdzība likuma priekšā, sociālā vienlīdzība

2. NODARBĪBA

Temats: Nevienlīdzība

Problēma: Plaisa starp bagātajiem un nabadzīgajiem

EKONOMIKA: ekonomiskās sistēmas, nodokļi

ĒTIKA: greizsirdība, solidaritāte

PILSONĪBA: sociālās atstumtības cēloņi

3. NODARBĪBA

Temats: Nevienlīdzība

Problēma: Vai globalizācija var mazināt plaisu starp bagātajiem un nabadzīgajiem?

EKONOMIKA: globalizācija, pārrobežu apmaiņa

ĒTIKA: vienādas tiesības un iespējas

PILSONĪBA: globalizācijas būtība, patriotisms

Redaktors: Ineta Helmane, Agita Klempere-Sipjagina

© Latvijas Universitāte Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte, 2020

3. NODARBĪBA

Temats: Nevienlīdzība

Problēma: Vai globalizācija var mazināt plaisu starp bagātajiem un nabadzīgajiem?

EKONOMIKA: globalizācija, pārrobežu pirkumi

ĒTIKA: vienādas tiesības un iespējas

PILSONĪBA: globalizācijas būtība, patriotisms

Pamatprincipi un to definīcija.

Globalizācija. Ražošanas, tirdzniecības, darbaspēka un citu ciešāku saišu veidošanās process starp valstīm, dažādu sociālo robežu nojaukšana visā pasaulē.

Patriotisms. Savas valsts, reģiona, nācijas, valodas, kultūras cienīšana, aizstāvēšana kā darbos, tā vārdos..

Pārrobežu pirkumi. Preču vai pakalpojumu apmaiņa starp valstīm.

Vienādas tiesības vai vienlīdzība likuma priekšā. Tiesību princips, kas nosaka, ka visu cilvēku tiesības ir jāaizsargā un jāpiemēro visiem vienādi.

Līdztiesība un vienlīdzība. Cilvēktiesību īstenošana neatkarīgi no dzimuma, rases, tautības, pilsonības, valodas, izcelsmes, sociālā stāvokļa, reliģijas, uzskatiem vai uzskatiem, vecuma, seksuālās orientācijas, invaliditātes, etniskās piederības, reliģijas.

Ievads.

Apspriediet:

- Kādas ir dažādu kultūru saskarsmes negatīvās (ekonomiskās, politiskās, ētiskās) sekas?
- Kādas ir dažādu kultūru saskarsmes pozitīvās (ekonomiskās, politiskās, ētiskās) sekas?
- Vai patriotisms ir saderīgs ar globalizāciju? Kāpēc?
- Vai savā vidē redzat vairāk patriotisma vai globalizācijas izpausmju? Nosauciet specifiskas parādības.
- Kā mainās kultūra Latvijā, pārņemot citu kultūru vērtības, paražas un zināšanas?

Uzdevumi

1

Skolēni pa pāriem analizē fragmentus no dažādiem rakstiem, kurus skolotājs var izvēlēties no saraksta, kurā to saites uzskaitītas zemāk.

Sadaliet tāfeli četrās daļās: ekonomiskā globalizācija, intelektuālā globalizācija, kultūras globalizācija, _____ globalizācija.

Skolēni no fragmenta izraksta nesaprotamos vārdus un tos definē.

Piemēram, diskursīvais lauks, ontoloģija, metafizika, hibrīdkultūra utt.

Katrs pāris uz tāfeles uzraksta jaunu vārdu vai paziņojumu, kas saistīts ar šo globalizācijas aspektu, par kuru viņi tekstā lasījuši. Mudiniet skolēnus paplašināt tekstu robežas un plašāk domāt par to, ko nozīmē ekonomiskā, intelektuālā, kultūras globalizācija.

Padomājiet kopā un pierakstiet, ko citas globalizācijas jomas var nozīmēt? Piemēram, politikā, kur nav vienota politiskās varas centra, politiskā pārvaldība notiek sadarbībā. Globālās problēmas risina starptautiskas organizācijas, grupas un dažādas asociācijas. Globalizācija ietekmē arī ētikas un morāles normas - dažādas kultūras, reliģijas un paražas satiekas un savijas, un ir nepieciešama tolerance, lai tas notiktu mierīgi. Var runāt arī par informācijas globalizāciju - informācijas avotus nešķir politiskās robežas vai ģeogrāfiskais attālums.

1. Kādi ieguvumi no ekonomikas globalizācijas Eiropā: svarīgākie fakti, atrodams: <https://www.europarl.europa.eu/news/lv/headlines/economy/20190603STO53520/ekonomikas-globalizacija-eiropa-kadi-ieguvumi>
2. Globalizācijas ietekme uz nodarbinātību un ES, atrodams: <https://www.europarl.europa.eu/news/lv/headlines/economy/20190712STO56968/globalizācijas-ietekme-uz-nodarbinātību-un-es>

3. Globalizācija: kā ES tirdzniecība veicina cilvēktiesību ievērošanu, atrodams: <https://www.europarl.europa.eu/news/lv/headlines/priorities/globalizacija-ieguvumi-un-riski/20190612STO54309/globalizacija-ka-es-tirdznieciba-veicina-cilvektiesibu-ieverosanu>
4. Globalizācija un reliģija: politikas un Baznīcas izaicinājumi, atrodams: <https://katolis.lv/2007/10/globalizacija-un-relijija-politikas-un-baznicas-izaicinajumi/>
5. Māris Kūlis: Starptautiskais terorisms un globalizācijas tendences, atrodams: <https://www.delfi.lv/news/versijas/maris-kulis-starptautiskais-terorisms-un-globalizācijas-tendences.d?id=50953281>
6. Mūzikas globalizācija un laiks izvērtēt prioritātes, atrodams: <https://www.lsm.lv/raksts/kultura/muzika/muzikas-globalizacija-un-laiks-izvertet-prioritates-stasta-jubilars--situminstrumentalists-edgars-saksons.a381284/>
7. Latvijas vērtīgākās tradīcijas iekļauj īpašā sarakstā, atrodams: <https://lvportals.lv/skaidrojumi/312518-latvijas-vertigakas-tradicijas-ieklauj-ipasa-saraksta-2020>
8. Globalizācija un mēs, atrodams: <https://www.eliesma.lv/globalizacija-un-mes>
9. Vai Covid-19 pandēmija nozīmē globalizācijas norietu?, atrodams: <https://www.tvnet.lv/6941120/vai-covid-19-pandemija-nozime-globalizācijas-norietu>
10. Latvijas kultūras laiviņa globalizācijas okeānā, atrodams: <https://www.diena.lv/raksts/pasaule/krievija/latvijas-kulturas-laivina-globalizācijas-okeana-13239764>

2

Attaisnojiet vai kļiedējiet mītu.

Mīts. Izzūdot ekonomiskajām robežām, daudzās valstīs cilvēki specializācijas dēļ var dzīvot labāku dzīvi - ir iespējams ražot to, ko visrentablāk ražot valstī vai konkrētā uzņēmumā, un

pārdot radītās preces. Uzņēmumi pārvietojas tur, kur darbaspēks ir lētāks, kur apstākļi ir labāki. Piemēram, ja Ķīna var ražot vairāk un lētākas lietas lētāka darbaspēka dēļ, tas nenozīmē, ka citas valstis izmanto Ķīnu un tās strādniekus. Robežu aizvēršana starptautiskajiem pasūtījumiem un tirdzniecībai apgrūtinātu Ķīnas un tās iedzīvotāju dzīvi. Ja cilvēks mazāk attīstītas pasaules valsts galvaspilsētā strādā kādā rūpnīcā un saņem dažus dolārus dienā, mums tas šķiet ekspluatācija. Bet šie daži dolāri tam cilvēkam ir vairāk nekā viņš varētu dabūt, nestrādājot tajā rūpnīcā. Ja tā nebūtu, viņš vienkārši tur nestrādātu. Globalizācija neizmanto mazāk attīstīto valstu iedzīvotājus, bet ļauj viņiem uzlabot savu situāciju. Globalizācija veicina arī starptautisko konkurenci, kas samazina plaisu starp cilvēkiem, kuri dzīvo nabadzīgāku un bagātāku dzīvi. Globalizācija ir tieši saistīta arī ar cilvēku mobilitāti. Viņi var pārvietoties no nabadzīgākiem pasaules reģioniem uz bagātākām vietām.

Mīts, kas balstīts uz pārliecību, ka ekonomisko robežu izžušana nāk par labu tikai vienai valstij, kultūrai vai korporācijai. Visbiežāk par to tiek vainota Amerika, Rietumi un lielās kompānijas, piemēram, McDonalds vai CocaCola. Jā, tirgus patiesi paplašinās un produkti kļūst līdzīgāki, taču unikālo kultūru, vērtības un domāšanu var turpināt izkopt. Atsevišķu zīmolu popularitāte visā pasaulē vienkārši parāda, ka tiem ir labi pārdevēji/mārketingi.

Ir iespējams mīlēt savu valsti, kopt valodu un tradīcijas esot arī pasaules pilsonim. Patriotisms ir saderīgs ar globalizāciju. To pierāda, piemēram, latviešu kopienas ASV, Austrālijā, Brazīlijā un citās pasaules valstīs. Pat apbrīna par citu valsti, tās valodu, tradīcijām ir saderīga ar mīlestību un pieņemšanu savai valstij. Iepazīstot citas valstis, var arī labāk izprast to unikālītāti.

Taisnība. Izzūdot ekonomiskajām un kultūras robežām, satuvinās arī ētiskie uzskati. Cilvēki viens otram nepretojas, zina un novērtē citas kultūras, neveicina politisko sašķeltību, cīnās par savu valsti. Cilvēki saprot viens otru kā vienlīdzīgas būtnes. Kopība tiek veicināta nevis konkrētas valsts, bet visas pasaules kontekstā. Globalizācija ir atgādinājums, ka mēs visi esam cilvēki neatkarīgi no rases, reliģijas, valodas vai politiskajiem uzskatiem.

3

Apsveriet, vai piedāvātās situācijas ir globalizācijas sekas un kāpēc. Kāda ir to pozitīvā un negatīvā ietekme uz dažādiem situācijā iesaistītajiem dalībniekiem? Atrodiet reālas globalizācijas izpausmes savā vidē.

1. Mildas vecāki devās uz Londonu meklēt labāku dzīvi.

Pozitīvi: vecākiem ir iespēja nopelnīt vairāk līdzekļu un labāk rūpēties par Mildu. Mācīties valodu, iepazīt jaunu valsti, tās kultūru.

Negatīvi: vājinās saikne ar meitu, citiem radniekiem, kas paliek Latvijā un vājinās saikne ar valsti; Latvijas darba devēji zaudē darbiniekus.

2. Finanšu pakalpojumu centrs tika pārvietots no Rīgas uz Mumbaju lētāka darbaspēka un uzturēšanas izmaksu dēļ.

Pozitīvi: uzņēmums ietaupīs naudu; tiks nodarbināti Mumbajas iedzīvotāji.

Negatīvi: Latvijas Finanšu pakalpojumu centra darbinieki zaudēs darbu; mazāk nodokļu tiks iekasēti budžetā.

3. Bangladešā ir atvērts milzīgs šūšanas veikals, kurā, strādājot gandrīz bez brīvdienām, mēnesī var nopelnīt aptuveni 220 USD.

Pozitīvi: Bangladešas iedzīvotājiem ir iespēja nopelnīt iztiku un tādējādi uzlabot savu dzīvi; to valstu iedzīvotāji, uz kuriem izšuvumi tiks eksportēti, varēs tos iegādāties par izdevīgāku cenu.

Negatīvi: šūšanas darbiniekiem būs smagi, jo smagi jāstrādā, lai nopelnītu 220 USD. Bangladešas iedzīvotāji par to pašu darbu, visticamāk, saņem mazāk nekā, piemēram, vācieši, strādā sliktākos apstākļos, kā arī zemo darba un vides standartu dēļ tiek piesārņota daba.

4. No nākamā gada Tahuata salā tiks atvērta lidosta, kas ļaus uz salu ierasties vairāk tūristu.

Pozitīvi: Tahuata salu iedzīvotājiem būs iespēja piedāvāt tūristiem dažādus pakalpojumus un preces, dibināt uzņēmējdarbību un no tā nopelnīt; vairāk tūristu varēs iepazīties ar salu, tās dabu un kultūru.

Negatīvi: salu iedzīvotājiem būs jādalās ar tūristiem pludmalēs, džungļos, ceļos, mājokļos un citās lietās. Tūristi izvirza savas patēriņa vajadzības (pārtika, mājoklis, izklaide un citas vietas), tādējādi ietekmējot vietējos bārus, dzērienus, maltītes, mītu, viesnīcas un daudz ko citu.

5. Pasaulē arvien populārāki kļūst masveida tiešsaistes kursi, kad pietiek ar internetu, lai studētu pie labākajiem pasniedzējiem labākajās universitātēs.

Pozitīvi: ir iespēja studēt tiem, kuri dažādu iemeslu dēļ nevar atļauties studijas prestižās universitātēs; skolotājus vairs neierobežo valsts, pilsētas, universitātes vai auditorijas lielums, viņi var dalīties savās zināšanās ar neierobežotu skaitu studentu; vietējiem skolotājiem jāuzlabo studiju kvalitāte, lai nezaudētu studentus.

Negatīvi: dažas studiju programmas, iespējams, vairs nepiesaista studentus, palielinās konkurence starp augstskolām un to pasniedzējiem, studenti zaudē studiju sociālo aspektu - studentu dzīvi, dzīvo komunikāciju.

6. Berlīnē ir vieglāk iegādāties turku kebabus nekā vācu desas.

Pozitīvi: apmierinātas klientu vajadzības; imigrantiem no Turcijas un citām valstīm ir iespēja izveidot savus ēdināšanas uzņēmumus; apvieno un papildina dažādas ēšanas kultūras.

Negatīvi: tradicionālajiem Vācijā ražotās pārtikas pārdevējiem ir mazāk klientu; desu cienītājiem ir grūtāk atrast savus iecienītos ēdienus.

4

Iedomājieties, ka esat šīs sarunas dalībnieks - kā katrs no minētajiem sarunas dalībniekiem Jūsaprāt reaģētu uz autora ziņu sociālajā tīklā? Atrodiet informāciju grāmatās, tiešsaistē. *

* Skolotāj, ja vēlies atvieglot uzdevumu, sniedz skolēniem formulētus viedokļus un lūdz tos piešķirt atbilstošajam autoram.

Bils Klintonš (bijušais ASV prezidents)

11 komentāri

Donalds Tramps

Baraks Obama

Vladimirs Putins

Zigmunts Baumans

Nelsons Mandela

Dalailama

Gotfrīds W. Leibnics

Karlos Santana

Pāvests Francis

Alberts Einšteins

Imanuels Kants

Bils Klintons (bijušais ASV prezidents)

Nevienai iepriekšējai paaudzei nav bijusi iespēja, kāda mums ir šodien. Mēs varam izveidot globālu ekonomiku, kas neatstāj nevienu aiz borta. Tā ir pārsteidzoša iespēja, bet arī liela atbildība. Vai tu piekrīti?

11 Komentāri

patīk

komentāri

Donalds Tramps Bils, jūs, iespējams, esat aizmirsis, ka politiķu uzdevums ir pārstāvēt tautu. Vissvarīgākais ir aizsargāt AMERIKĀŅU darbiniekus!

patīk atbildēt

Baraks Obama Globalizācija ir fakts un tā nav ierobežojama ar sienām, lai cik ļoti mēs to vēlētos.

patīk atbildēt

Vladimirs Putins Neaizmirstiet, ka globalizācija un amerikāņu kultūras izplatība ir vainojama pašreizējā traģiskajā situācijā. Internets, sociālie tīkli ir veidojuši sabiedrību, kurā skolu slaktiņi un citas amorālas lietas kļūst par ikdienišķu parādību.

patīk atbildēt

Zigmunds Baumans Nevienu neatstāj aiz borta?? Globalizācija ir izveidojusi plaisu starp tiem, kam viss pieder un tiem, kam pietrūkst.

patīk atbildēt

Nelsons Mandela Jā! Bbagātie un varenie gūst labumu no globalizācijas uz nabadzīgo un vājo rēķina.

patīk atbildēt

Dalailama Globālās ekonomikas un tehnoloģiju dēļ pasaule ir dramatiski mainījusies, kļuvusi mazāka. Tikai mūsu izpratne nav mainījusies. Mēs joprojām uzskatām, ka mūs šķir valsts robežas, mēs joprojām vadāmies pēc dalījuma "mēs" un "viņi".

patīk atbildēt

Gotfrīds W. Leibnics Man, piemēram, nav nozīmīgi tas, kas veido Vācieti vai Francūzi, jo vēlos, lai tas būtu atbilstošs visai cilvēcei

patīk atbildēt

Karlos Santana Kādu dienu nebūs ne robežu, ne karogu un valstu. Vienīgā pase būs sirds

patīk atbildēt

Pāvests Francis Globalizācija ved mūs uz mieru. Ir svarīgi, lai tas notiktu ar cieņu un iecietību. Globalizācija var apvienot cilvēci, ja tiek saglabāta ikviena unikalitāte.

patīk atbildēt

Alberts Einšteins Jebkurā gadījumā mūsu dalīšana ir tikai optisks apmāns

patīk atbildēt

Imanuels Kants Kosmopolītisms var paglābt mūs no kara, mums jāveicina visaptveroša viesmīlība

patīk atbildēt

5

Projekts - Raksts.

Apkopojiet iepriekšējās nodarbības - aptaujas - rezultātus. Pamatojoties uz šajās nodarbībās gūtajām atbildēm un informāciju, sagatavojiet rakstu par nevienlīdzību, bagātību un laimi. Lūdzu, ņemiet vērā:

Kā respondentu atbildes korelē ar viņu vecumu? Varbūt jauniešu atbildes atšķiras no vecāka gadagājuma cilvēkiem.

Uzziniet, kas jau ir publicēts par šīm tēmām. Mēģiniet atklāt jaunu, aizraujošu rakursu. Iesniedziet rakstu kā jaunumu.

Atcerieties par raksta struktūru: ievadu, izklāstu un secinājumiem.

Ievadā iepazīstiniet lasītāju ar tēmu, tā, lai viņš vai viņa "apēstu" rakstu līdz beigām. Ievadā ir piemēroti uzdot jautājumus, izklāstīt interesantus faktus, vēsturi. Lai uzrunātu lasītāju ievadā un tēmas pieteikumā ir pietiekami ar 2-3 teikumiem.

Sakārtojiet rindkopas loģiskā secībā tā, lai katra apspriestu atšķirīgu aspektu. Izklāsta rindkopai vajadzētu sastāvēt no 4-6 teikumiem. Raksta daļām ir iespējams piešķirt nosaukumus - tas lasītājam ļaus vieglāk saprast un sekot domai.

Izvairieties no pārāk gariem teikumiem.

Rakstu varat ilustrēt ar fotoattēliem no pirmā uzdevuma par zīmējumiem, kā arī ar aptaujas tabulām un diagrammām.

Pašnovērtējums.

Pēc šīs stundas skolēniem vajadzētu:

>> Prast norādīt 3 globalizācijas iemeslus.

1. Tehnoloģiskie sasniegumi komunikācijas, loģistikas jomā
2. Brīvā tirdzniecība, starptautiskās tirdzniecības ierobežojumu atcelšana
3. Kultūras attīstība

>> Prast norādīt globalizācijas morālās, ekonomiskās, politiskās sekas.

Morālās: Globalizācija iznīcina konfrontāciju starp dažādām tautām, veicina vispārēju mieru.

Ekonomiskās: globalizācija veicina labklājības izaugsmi un izplatīšanos, mazinot plaisu starp nabadzīgajiem un bagātajiem.

Politiskās: Globalizācija iznīcina politiskās varas centrus.

>> Prast norādīt trīs globalizācijas izaicinājumus

1. Ir grūtāk saglabāt nacionālo identitāti
2. Ir sarežģīti uzturēt ilgtspējīgu attīstību
3. Ir grūtāk īstenot sociālās politikas turpināšanu

Skolēnu ziņā ir izlemt, vai viņi var atbildēt uz šiem jautājumiem. Ja nē, jāuzrunā skolotājs, lai saņemtu palīdzību tēmas izpratnē.